

УДК 371

Т.В. КРАМАРЕНКО,

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

О.С. РЕЗУНОВА,

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглянуто деякі питання використання Інтернет та електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі вищих навчальних закладів. Охарактеризовано види електронних освітніх ресурсів. Подано інформацію щодо основних освітніх сайтів.

Ключові слова: освітні ресурси, інтернет-ресурси, електронні ресурси, навчальний процес.

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства освіта в Україні дуже стрімко розвивається, щоденно поповнюючись новими методами, формами та засобами навчання. Одним із таких методів стало впровадження в навчальний процес Інтернет та електронних ресурсів, які відкривають нові можливості у наданні студентам навчальних матеріалів та забезпечують доступність і ефективність отримання необхідної інформації. Окрім того, мережа Інтернет є сьогодні найпопулярнішим засобом розповсюдження інформації серед молоді. Вона відкриває широкі можливості для навчання, надаючи різноманітні та нестандартні освітні послуги та швидкий доступ до величкої кількості навчальної інформації.

До основних Інтернет та електронних ресурсів, які вже зараз широко використовуються в освітньому процесі вишів, можна віднести навчальні дистанційні курси, електронні інтерактивні енциклопедії та словники, електронні перекладачі, віртуальні музеї, пошукові системи та ін.

Сьогодні, на жаль, рівень усвідомлення усіх переваг впровадження таких ресурсів у навчальний процес вишів з боку викладачів та держави є недостатнім. Ситуація, що склалася, перешкоджає підготовці майбутніх фахівців відповідно до сучасних освітніх світових стандартів.

Формулювання мети статті та завдань. Метою статті є обґрунтування доцільності використання Інтернет та електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Згідно з метою були поставлені **завдання**:

- охарактеризувати сучасний стан вищих навчальних закладів щодо використання новітніх технологій;
- розкрити можливості Інтернет та електронних ресурсів;
- розглянути основні електронні освітні ресурси, їх переваги та недоліки.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями впровадження новітніх технологій в навчальний процес вищих навчальних закладів займається досить велика когорта вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких І. Костенко, О. Литвинова, М. Мясковська, Т. Огуренко,

A. Різниченко, Я. Стрельчук, F. Demaiziere, Ma. Hartoyo, J. Nutta, A. Abu Naba'h1, J Hussain, A. Al-Omari, S. Shdeifat.

Виклад основного матеріалу статті. На сучасному етапі в усіх галузях людської діяльності, в тому числі і освітній, постійне використання новітніх технологій стало нормою. Інтернет та електронні ресурси вважаються найпотужнішими засобами розвитку інтелектуального потенціалу майбутніх спеціалістів, важливим джерелом нової та важливої навчальної інформації.

З кожним днем все більше і більше вищих навчальних закладів підключається до всевітньої мережі з метою не лише залучення до відкритого інформаційного простору, а й для пошуку нових можливостей щодо реалізації освітніх цілей і завдань [7, с. 184].

Окрім того, використання новітніх засобів навчання, а саме Інтернет та електронних ресурсів, сприятиме адаптуванню випускників до сфери їхньої життєдіяльності в умовах усе більшого зростання динамізму та невизначеності, підготовці їх як активних об'єктів нової освітньої парадигми, тобто підвищенню рівня освіти впродовж всього життя [2, с. 15].

До основних освітніх форм організації навчального процесу відносять лекції, семінарські, практичні та індивідуальні заняття, самостійну роботу. При підготовці до семінарських занять та під час самостійної роботи студенти можуть працювати з електронними підручниками та посібниками, спілкуватися в системі on-line через електронну пошту, використовувати тестові програми з метою удосконалення знань, здобуття нової інформації та для перевірки засвоєння вивченого матеріалу [1, с. 84].

Більш того, існуючі електронні ресурси бібліотек дозволяють студентам та іншим учасникам освітнього процесу швидко знаходити потрібну інформацію, не залишаючи приміщення, в якому вони працюють. Якщо потрібна література відсутня в електронному варіанті, то студенти можуть скористатися електронними каталогами, що прискорить роботу в бібліотеці, або замовити необхідне джерело через електронну пошту. Це дає змогу не прив'язуватись до географічного розташування міста або села і створює необмежені можливості доступу до будь-якої літератури.

Інтернет та електронні освітні ресурси можуть надати значну допомогу студентам при написанні рефератів, курсових, дипломних та магістерських робіт.

До того ж мережа Інтернет дозволяє знаходити величезну кількість книг і безкоштовно завантажувати їх на персональний комп'ютер або інший сучасний пристрій, щоб мати можливість читати, вивчати і засвоювати матеріал будь-де і будь-коли. Сучасні технології дозволяють знаходити та зберігати необхідний матеріал дуже швидко, залишаючи більше часу на опрацювання матеріалу.

Потрібно додати, що разом з вмінням орієнтуватися в інформаційному просторі, студенти ВНЗ мають можливість формувати високий рівень інформаційної культури, отримувати практичні навички не тільки з пошуку, зберігання й обробки інформації, але й з уміння вибору оптимальних форм її представлення й прийняття на її основі ефективних рішень. Використання інтернет-ресурсів дає можливість розвивати мислення, надає нові засоби для розв'язання творчих завдань, змінює сам стиль розумової діяльності [3, с. 128].

Швидкий перехід від індустріального до інформаційного суспільства в провідних країнах світу вважається гарантом їх майбутнього світового лідерства. В найкращих університетах світу студенти мають вільний доступ до мережі Інтернет (питання вирішується на муніципальному чи федеральному рівні або плата за користування Інтернет входить до загальної суми плати за навчання). В Сполучених Штатах підключення освітніх закладів до глобальної мережі відбувається за рахунок держави [3, с. 130].

В Україні питання щодо використання інтернет-ресурсів у процесі навчання регулюється на рівні Міністерства освіти і науки і регламентується такими законами та іншими правовими документами: «Про вищу освіту», «Про національну програму інформатизації», Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» [5, с. 27].

До основних освітніх українських порталів, якими можна безкоштовно послуговуватись під час навчання і викладання, належать:

1) <http://osvita.org.ua> – освітній портал, що містить каталог освітніх ресурсів, новини освіти, інформацію про вищі навчальні заклади України.

2) <http://www.edu-ua.net> – освітня українська мережа, що містить інформацію Міністерства освіти і науки України, Інституту змісту і методів навчання, перелік серверів установ, підпорядкованих Міністерству освіти України та ін.

3) <http://www.ednu.kiev.ua/> – портал Educational Network Ukraine. На цьому сервері представлено всі українські інформаційні ресурси, пов'язані з освітніми організаціями, вищими навчальними закладами, інформацію про системи освіти найбільш розвинутих країн, гранти, виставки, конференції та ін.

4) <http://www.ccf.kiev.ua/> – освітній портал, що містить інформацію щодо соціальної освіти в Україні (організація семінарів, тренінгів, дистанційна освіта у галузі соціальної педагогіки).

5) <http://www.dlab.kiev.ua/> – сервер Першої української комп'ютерної дидактичної лабораторії, що містить інформацію щодо дистанційного навчання комп'ютерним технологіям, англійській мові й ін. Великий путівник по освітнім серверам Інтернету.

6) <http://www.osvita.org> – Освітньо-консультативний центр «Освіта».

7) <http://o-svit.iatp.org.ua> – каталог освітніх ресурсів О-СВІТ – інформація для учнів, студентів, педагогів, науковців [4].

Міністерством освіти і науки також розроблено Положення про електронні освітні ресурси (ЕОР), до яких відносять навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами.

Метою створення даних засобів є модернізація освіти, нове змістове наповнення освітнього простору, забезпечення рівного доступу учасників навчально-виховного процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій [6, с. 47].

Розглянемо основні електронні освітні засоби більш детально.

Електронний документ являє собою документ, інформація в якому подана у формі електронних даних і для використання якого потрібні технічні засоби.

Електронне видання являє собою електронний документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості й призначений для розповсюдження в незмінному вигляді.

Електронні дидактичні демонстраційні матеріали являють собою електронні матеріали (презентації, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), призначені для супроводу навчально-виховного процесу.

Комп'ютерний тест – це стандартизовані завдання в електронній формі, призначені для всіх видів контролю рівня навчальних досягнень, а також самоконтролю.

Електронний навчальний посібник являє собою навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник.

Електронний підручник являє собою електронне навчальне видання із систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі.

Електронні методичні матеріали являють собою електронне навчальне або виробничо-практичне видання роз'яснень з певної теми, розділу або питання навчальної дисципліни з викладом методики виконання окремих завдань, певного виду робіт.

Основні вимоги, які висуваються до електронних освітніх ресурсів, є такими:

1. ЕОР повинні відповідати програмі навчального предмета, для вивчення якого їх було розроблено.

2. Повинні бути наявні відповідні методичні рекомендації щодо використання ЕОР у професійній діяльності викладача.

3. ЕОР повинні бути створені з дотриманням чинних санітарних норм та ергономічних, програмно-технічних вимог до ЕОР;

4. ЕОР повинні бути створені з дотриманням законодавства України щодо захисту авторських прав.

5. ЕОР не потребують дублювання у паперовому варіанті [6, с. 45].

Використання Інтернет та електронних ресурсів має свої переваги та недоліки.

Перевагами послугування електронними ресурсами в навчальному процесі є мотиваційний чинник. Новий спосіб подачі матеріалу викликає зацікавлення студентів.

До того ж особливістю використання електронних ресурсів є швидке отримання результату, миттєва реакція на помилку, система інтерактивної допомоги, підказок, що сприяє заохоченню студента до вдосконалення знань.

Електронні ресурси також забезпечують високий рівень індивідуалізації навчального процесу. Вони дозволяють розвивати необхідний для кожного студента, конкретний тип навичок, встановлювати індивідуальну швидкість виконання завдань залежно від рівня підготовки, мети навчання.

Використання електронних джерел у навчальному процесі має свою перевагу і для галузі методики, адже його результати можна застосовувати у плануванні навчальної програми. Крім того, як і будь-яке інше нововведення, воно призводить до змін у методиці викладання.

Однак, цей аспект може мати й негативні наслідки, якщо ці зміни суто зовнішні: старий матеріал набуває нової форми. Це відбувається тоді, коли потенціал нових технологій використовується не повністю [2, с. 12].

Розглянемо інші недоліки використання електронних ресурсів. По-перше, це технічний фактор. Використання електронних ресурсів передбачає наявність відповідного обладнання, програмного забезпечення та фахівців з його експлуатації, а отже, такі навчальні програми можуть бути реалізовані виключно у навчальних закладах із відповідною технічною та фінансовою базою [4, с. 68].

По-друге, широке використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі призведе до зростання ціни на освіту, яку малозабезпечений студент не зможе собі дозволити.

По-третє, при такому способі навчання висока імовірність відволікання, особливо при роботі з інтернет-ресурсами, тим більше, коли конкретних обмежень у часі не встановлено.

Наступним недоліком електронних ресурсів є неможливість вирішення непередбачених ситуацій (якщо виникає проблема з розумінням матеріалу, забезпечення повноцінної відповіді неможливе, оскільки програмам бракує інтерактивності) [3, с. 126].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Якісне функціонування сучасної вищої освіти неможливе без використання Інтернету та електронних ресурсів. Адже саме вони в поєднанні з традиційними засобами навчання здатні забезпечити ефективні умови для підготовки спеціалістів, які будуть конкурентоспроможними на світовому рівні. Це можливо лише за умови чіткої державної політики в цьому питанні, здійсненні державної фінансової підтримки щодо впровадження інформаційних технологій в навчальний процес. Це дозволить реалізувати основні завдання сучасної системи вищої освіти України.

Список використаних джерел

1. Бріскін Ю.А. Галузеві особливості Internet-освіти / Ю.А. Бріскін // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – № 1. – С. 15–17.
2. Литвинова О.В. Компетентнісний підхід до формування культури професійного спілкування в аграрних ВНЗ / О.В. Литвинова, О.С. Резунова // Журнал Науковий огляд. – К., 2015. – Вип. 3(13). – 156 с. – С. 82–90.
3. Мокін Б.І. Досвід використання інтернет-технологій у Вінницькому державному технічному університеті / Б.І. Мокін, В.В. Грабко, В.І. Месюра, С.В. Юхимчук // Вінницький державний технічний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vntu.edu.ua/ies2000/doclad/a/a03.htm>
4. Освітні веб-сайти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lokschool.io.ua/s14248/osvitni_veb-sayti
5. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України № 928/2000 від 31 липня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/265/9-%D0B2%D1%80>
6. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси МОНмолодьспорт України; Наказ, Положення від 01.10.2012 № 1060 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1695->

7. Шаповалова Н.О. Використання комп'ютерних мереж у навчальному процесі [Електронний ресурс] / Н.О. Шаповалова. – Режим доступу: <http://schoolcollection.edu.ru/about/filling/textbook/>

References

1. Briskin, Yu.A. (2004). *Haluzevi osoblyvosti Internet-osvity* [Particular features of Internet education], no 1., p. 15-17.
2. Lytvynova, O.V. (2015). *Kompetentnisnyi pidkhid do formuvannia kultury profesiinoho spilkuvannia v ahrarnykh VNZ* [Competency approach to formation of professional communication culture at Agrarian Higher educational establishments], Kyiv, Issue 3(13)., 156 p., p. 82-90.
3. Mokin, B.I. *Dosvid vykorystannia internet-tekhnologii u Vinnytskomu derzhavnomu tekhnichnomu universyteti* [Experience of using Internet technologies in Vinnytsya State Technical University] [Elektronnyi resurs]., Rezhym dostupu: <http://vntu.edu.ua/ies2000/doclad/a/a03.htm>
4. *Osvitni veb-saity* [Educational web-sites]. Access mode: http://lokschool.io.ua/s14248/osvitni_veb-sayti
5. President of Ukraine. (2000). *Pro zakhody shchodo rozvytku natsionalnoi skladovoi hlobalnoi informatsiinoi merezhi Internet ta zabezpechennia shyrokooho dostupu do tsiiei merezhi v Ukraini* [About measures on development of national part of global informative network the Internet and providing a wide access to this network in Ukraine]. President of Ukraine Decree number 928/2000 of 31 July 2000. Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/265/9-%D0B2%D1%80>
6. Ministry of Youth and Sports of Ukraine. (2012). *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro elektronni osvitni resursy MONmolodsport Ukrainy; Nakaz, Polozhennia vid 01.10.2012 no 1060* [About the claim of Statute about the electronic educational sources of Ministry of Youth and Sports of Ukraine. Order, Regulation of 01.10.2012 number 1060]. Access mode: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1695->
7. Shapovalova, N.O. *Vykorystannia kompiuternykh merezh u navchalnomu protsesi* [The use of computer networks in the educational process], [Elektronnyi resurs]. Access mode: <http://schoolcollection.edu.ru/about/filling/textbook/>

В статье рассмотрены некоторые вопросы использования Интернета и электронных ресурсов в учебном процессе высших учебных заведений. Охарактеризованы виды электронных образовательных ресурсов. Предоставлена информация об основных образовательных сайтах.

Ключевые слова: образовательные ресурсы, интернет-ресурсы, электронные ресурсы, учебный процесс.

The article deals with some questions of using Internet and electronic sources in the learning process at higher educational establishments. Some kinds of electronic educational sources have been characterized. Some information about the main educational websites has been given.

Key words: educational sources, Internet sources, electronic sources, learning process.

Одержано 28.01.2016.